

Varjopankeilla ei laskuvarjoja Kiinassakaan

25.9.2019 15:30 • BLOGI •

KIRJOITTAJA

Karlo Kauko

Neuvonantaja

Ihminen on kekseliäs olento. Luovuus saavuttaa usein huippunsa, kun säädöksistä etsitään porsaanreikiä. Pankkilainsäädännön tehokkuus riippuu pitkälti siitä, kuinka helppoa pykälää on kiertää.

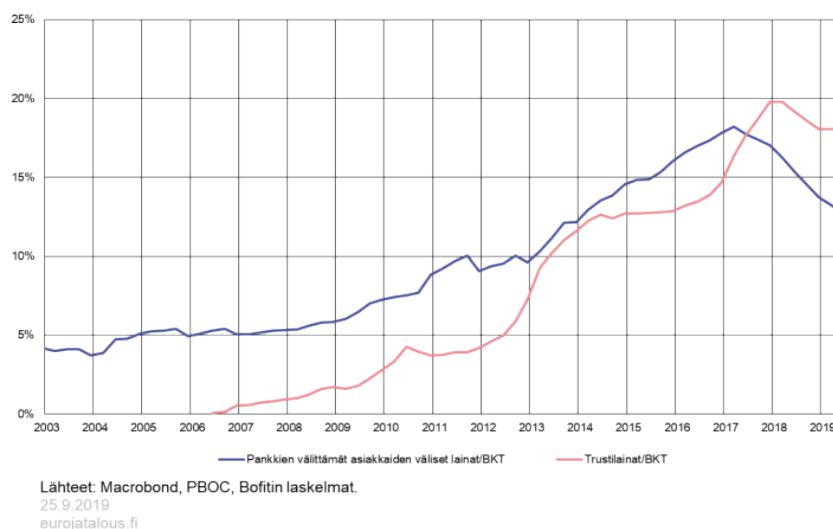
Varjopankkitoiminnalla ei ole virallista määritelmää, joten käsitteen merkityksestä voidaan väitellä. Varjopankit ovat laitoksia, järjestelyjä tai sopimuksia, jotka ilman toimilupaa tarjoavat ainakin melkein samaa kuin pankit. Jos ei virallisesti ole pankki, vapautuu monista velvoitteista. Vakavaraisuus- ja maksuvalmiusvaatimukset koskevat vain pankkeja. Myöskään keskuspankkiin tehtäviä vähimmäisvarantotalletuksia ei ole. Kiinassa pankkien on tarjottava edullista rahoitusta valtion valitsemille sektoreille, mutta varjopankit voivat valita rahoituskohteensa vapaammin. Pankkilainoja voi koskea korkosäännöstely tai muut rajoitteet, joita ei sovelleta pankkisektorin ulkopuolella.

Finanssikriisin aikana lainojen paketoimiseen ja siivuttamiseen perustuva monimutkaisten rahoitusinstrumenttien markkina tuli tutuksi talousuutisista etenkin Yhdysvaltojen osalta. Kiinassa varjopankkitoiminta on toisenlaista, eikä saatavien myyminen sijoittajille joukkovelkakirjoina ole yhtä tavallista. Varjopankit järjestävät vain harvoin rahoitusta kotitalouksille, toisin kuin Yhdysvalloissa. Kiinassa pankit usein ohjaavat riskillisimpiä laina-asiakkaitaan varjopankkisektorille. Pankkitallettajille maksetut korot ovat matalia suhteessa muista kohteista saatuihin tuottoihin, joten varjopankkien tarjoamille säästämistuotteille on ollut kysyntää. Pankitkin ovat sijoittaneet varjopankkien kautta.

Kiinan varjopankkitoiminta pysyi vähäisenä ennen 2000-luvun alkua, minkä jälkeen se on kasvanut vaihtelevilla nopeuksilla. (Ks. kuvio) Viranomaisetkin suhtautuivat 2000-luvulla aiempaa sallivammin uudenlaiseen rahoitustoimintaan. Rahapolitiikan ollessa tiukkaa rahoituksen kysyntä ja tarjonta ovat etsineet kiertoteitä.

Kuvio 1.

Varjopankkitoiminnan eriä suhteessa vuotuisen bruttokansantuotteeseen

Varjopankit keräävät sijoittajilta varoja lainattaviksi rahoituksen tarvitsijoille siten, ettei pankki ole muodollisesti sen enempää velallisenä kuin velkojanakaan.

Varjopankkitoiminnan käynnistäjänä ja ylläpitäjänä voi olla pankki. Käytössä on useita sopimus- ja järjestelytyyppejä.

- Omaisuudenhoitosopimus muistuttaa sijoitusrahastoa, paitsi että arvopapereiden sijasta pääasiallisena sijoituskohteena ovat lainat, joilla ei ole jälkimarkkinoita. Näillä sijoituksilla on epävirallinen pankin takaus. Viranomaiset yrittävät poistaa epäviralliset takaukset ja niiden uskottavuuden uusilla säädöksillä vuoden 2020 loppuun mennessä.
- Toinen yleinen järjestely muistuttaa takavuosien ”harmaan rahan” markkinoita Suomessa: pankki neuvottelee ja välittää lainan yritysten välille, mutta ei itse asetu velalliseksi eikä velkojaksi.
- Trustilainoja eivät järjestele pankit vaan erilliset trustiyhtiöt, jotka keräävät sijoituksia myös pankeilta.
- Vertaislainaus on samantapaista kuin Suomessa. Lainanantajat ovat yleensä yksityishenkilöitä. Osapuolten välisiä sopimuksia on välitetty tarkoitukseen suunnitelluilla alustoilla. Viranomaiset ovat rajoittaneet myös tämän markkinan kasvua säädöksin. Markkina on ollut vaikeuksissa vuodesta 2016 alkaen alustojen maksukyvyttömyyksien ja huijaustapausten vuoksi.

Varjopankkien riskit ovat usein suuremmat kuin varsinaisten pankkien. Normaalisti pankit palvelevat asiakkaitaan muuttamalla talletuksia ja muuta lyhytaikaista varainhankintaansa vuosien pituisiksi lainoiksi. Pankilla ei yleensä ole takeita uuden rahoituksen saamisesta erääntyvän tilalle, mutta maksuvalmiusriskin hallitsemiseksi on kehitetty järjestelyitä, eräänlaisia ”laskuvarjoja”, joiden avulla voi pelastautua, jos normaalit toiminnot eivät enää lennä. Viralliset pankit voivat ongelmatilanteessa saada

hätärahoitusta keskuspankista. Talletussuoja ehkäisee rahoittajien paniikkia. Pankkien vakavaraisuusvaatimukset pakottavat pitämään pääomia, joista vähennetään ainakin ensimmäiset tappiot. Toisin kuin nimen perusteella voisi luulla, varjopankeilla ei varjoja ole. Kiinan tapauksessa varjopankeilla on usein riskillisimmät luottoasiakkaat, mikä pahentaa laskuvarjojen puuttumisen seurauksia.

Viime aikoina varjopankkitoiminnan koko on Kiinassa supistunut, mikä Kansainvälisen valuuttarahaston arvion mukaan on pitkälti seurausta viranomaisten toimenpiteistä. Tosin aivan viime kuukausina julkisen vallan suhtautuminen on ehkä muuttunut sallivammaksi. Varjopankkisektorin koon rajoittaminen olisi kuitenkin IMF:n mukaan yhä tarpeellista.

Avainsanat

BOFIT, Kiina, varjopankit, varjopankkitoiminta